

VERHASPSELDE VAN HALEWIJNS ONTRAFELD, ROESELARE EN BOEZINGE CA. 1460

P. Donche

In 1846 schreef kanunnik VAN DE PUTTE in zijn bijdrage 'Histoire de Boesinghe et de sa seigneurie'¹ op p. 68, dat 'er geen andere oude Vlaamse [adellijke] familie was die meer afstammelingen en zoveel verschillende takken telde als deze van de Halewijns en dat er geen enkel geslacht van zeker aanzien was waarmee zij niet gelieerd was'.

Dat er dan onder de 15de-eeuwse van Halewijns al eens gelijktijdig levenden waren met een zelfde voornaam hoeft dan ook niet te verwonderen en dat dit nog het meest met de voornaam Jan het geval was (zowat de meest verspreide van alle doopnamen) al helemaal niet. Zo'n situaties zorgen natuurlijk voor extra problemen bij de identificaties van deze personen. En dat er door geschiedschrijvers ook al eens verschillende Jan van Halewijns door elkaar verhaspeld werden ligt helaas ook in de lijn van verwachtingen. Een voorbeeld van een dergelijke verhaspeling willen we in deze bijdrage ontrafelen.

In een uitgebreide recente studie over de burggraven van Roeselare,² worden op pp. 22 en volgende de burggraven van Roeselare uit de familie van Halewijn besproken. Daar wordt gesteld: "Jan II van Halewijn (uit de tak Halluin-Comines) was in een eerste huwelijk getrouwd met Catharina van Diksmuide, fa Olivier en Wilhelmine Bryde, vrouw van Boezinge. Na de dood van zijn eerste vrouw, huwde hij met Jeanne van Clyde en kocht op 27 december 1460 de heerlijkheid Boezinge. Zo werd hij naast heer van Halewyn, Lauwe enz... ook heer van Boezinge. Dus dit klopt al!"

Helaas, het klopt niet... Want Jan II van Halewijn, heer van Halewijn en burggraaf van Roeselare is nooit heer van Boezinge geweest. De auteur nam over uit DOCHY'S *Geschiedenis van Roeselare*, 1949,³ p. 64 waar deze laatste, Jan van Halewijn, heer van Boezinge vereenzelvigde met Jan van Halewijn, heer van Halewijn en burggraaf van Roeselare. In werkelijkheid gaat het hier om **een oom en een neef**, zoals we hierna zullen aantonen.

Rousselrie en Roeselare

In zijn overzicht van de burggraven van Roeselare merkt DOCHY op dat Jan van Halewijn, in 1478 soeverein-baljuw van Vlaanderen en burggraaf van Roeselare, 'al in 1460 burggraaf was, en ook heer van Boezinge'. Om dit te staven citeert hij de uitgave van het werk van kanunnik DE JOIGNY, *Manuscrit relatif aux Seigneuries de Flandre*,⁴ waar op p. 206 te lezen staat over de heerlijkheid Boezinge: *Jean de Halewyn, Seigneur de Rousselrie et de Boesinghe par achat*,

¹ *Il n'est pas d'ancienne famille de Flandre qui ait eu plus de descendants et de branches différentes que celle de Halewyn. Il n'est aucune maison quelque peu considérable à laquelle elle n'ait été liée.* (verschenen in: *Annales de la Société d'Émulation de Bruges*, 2de reeks, IV (VIII, 1846), uitspraak ook overgenomen door A.M. COULON, *Histoire de Halluin*, Kortrijk, 1904, p. 133).

² G. HOORNAERT, 'De burggraven te Roeselare', in: *Rollarius, bulletin van het Koninklijke Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Roeselare en Ommeland*, 32 (2003), nr. 1-2, pp. 7-103.

³ B.H. DOCHY, *Geschiedenis van de stad Roeselare vanaf de oudste tijden tot heden*, Roeselare, 1949.

⁴ Een 17de-eeuws handschrift uitgegeven door H. DE LIMBURG-STIRUM, Oudenaarde, 1935.

fils puiné de Jean, Seigneur de Halewyn, décéda 18 février 1482. DOCHY verklaarde daarop, als ware het een vanzelfsprekendheid (!) in zijn voetnoot 9 "ROUSSELRIE" als: "Rousselrie = streek, Pagus van Roeselare".⁵

DOCHY meende dus in de naam van de heerlijkheid 'Rousselrie', in bezit van een Jan van Halewijn (de koper van Boezinge), 'Roeselare' te mogen lezen.

Hoe kon hij zich zo zeker voelen?

Misschien moeten we de reden hiervoor 200 jaar eerder zoeken in de heruitgave van ANTONIUS SANDERUS' magnum opus *Flandria Illustrata*, dat in 1641-44 was verschenen en in 1735 in Nederlandse vertaling als *Verheerlykt Vlaendre* opnieuw werd uitgegeven. Hoewel DOCHY i.v.m. Rousselrie dit werk niet citeert kende hij het zeker⁶ en hij heeft het allicht ook geraadpleegd. Hieronder citeren we wat daarin staat over de heerlijkheid Boezinge in dl. I, p. 253:

Heerlykheid van Boezinge: Deze Heerlykheid heeft voormaals verscheide Eigenaars gehad, onder anderen die van Belle, in welker Geslacht zy byna Vier Eeuwen lang gebleeven [is], en vervolgens door 't huwelyk van Jolanthe van Belle met Roeland van Bride, aan het Geslacht van dezen Naam, gekomen is. Van dit Geslacht is zy naderhand door 't huwelyk van Willemina van Bride met Olivier van Dixmude in deszelfs Huis; door 't huwelyk van Katryn, Dochter van Olivier, met Joan van Halewyn, Heer van Rousseelaar, en derden Zoon van den Heer van Halwyn, in den Stam van Halewyn.

DOCHY liet zich wellicht misleiden door de tekst in de laatste zin: *Joan van Halewyn, heer van Rousseelaar*: In Rousseelaar zag hij vermoedelijk gretig een bevestiging dat de heer van Boezinge ook heer van Roeselare was.

Maar zo staat het evenwel **niet** in de originele Latijnse editie van 1641, daar staat immers in dl. I, p. 388 over Jan van Halewijn: *Domino de Rousselrie*. De vertalers hebben daarvan *Rousseelaar* gemaakt hoewel *Rousselrie* toch helemaal niet als een verlatiniseerde plaatsnaam klinkt. De vertalers hadden dit dus eigenlijk ongemoeid moeten laten. Overigens wanneer SANDERUS in zijn originele Latijnse editie het iets verder op p. 400 heeft over de stad Roeselare, wordt de stad daar in de tekst genoemd: *Rollarium vulgo Rosselaere* terwijl in de bijhorende gravure met een panoramisch zicht op de stad, in de in het Vlaams gestelde legende met de verklaring van de letters die bij straten en gebouwen in de gravure voorkomen, de naam van de stad in het Vlaams, Latijn en Frans vermeld staat als: "ROUSSELARE, Lat. Rollarium, Gall. Roullers." De Vlaamse vorm van de stadsnaam was in Sanderus' tijd dus iets heel anders dan 'Rousselrie'.

⁵ G. HOORNAERT voegt er in zijn bijdrage, p. 22 nog aan toe dat *'Kanunnik de Joigny beweerde dat Colard van Halewijn, ridder, heer van Boezinge, "Rousselrie", enz., grootbaljuw van leper, van 1482 tot 1528, burggraaf zou geweest zijn van Roeselare'*, verwijzend naar p. 206 van de Joigny's uitgave, maar dat valt daar nergens te lezen (?). Overigens behandelt de Joigny in zijn werk nergens het burggraafschap van Roeselare.

⁶ Tegenover p. 144 van zijn boek nam hij een foto op van de gravure uit de heruitgave *Verheerlijkt Vlaendre* met het zicht in vogelvlucht op Roeselare. Dat de gravure uit de heruitgave komt is niet alleen te zien aan de zware slagschaduw van de halletoren (niet in de originele editie) en enkele andere verschillen, maar ook aan een ander leuk detail: op de Nieuwmarkt staan talrijke vechtende figuren afgebeeld, in de originele editie van 1641 (dl. I, p. 400) zijn het enkele brave wandelaars ... Die originele gravure werd ook gebruikt in J. BLAEV, *Toonnel der Steden van 's Konings Nederlanden Met hare Beschrijvingen*, Amsterdam, 1649, anastatische herdruk Handzame, Familia et Patria, 1972, 2 vols., dl. I.

In een andere vertaling is het wel goed: in J. BLAEV, *Toonneel der Steden van 's Konings Nederlanden Met hare Beschrijvingen*, Amsterdam, 1649, dl. I, lezen we onder *Boesingen*:

Maer na dat Olivier van Dixmuyden Wilhelmina van Bride, erfgenaem van dese heerschappy, getrouwt had, geraekte sy oock uyt het geslacht van Dixmuyden aen de stam der Halewijns, door het leste huwelijck van Catharina, Oliviers dochter met Johannes van Halewijn, Heer van Rousselrie, de derde soon van de Heer van Halewijn.

Waarom hebben de vertalers van 1735⁷ dan van Rousselrie, *Rousselaar* gemaakt? Misschien maakten ze wel gebruik van een zeven jaren eerder verschenen deel van het encyclopedische werk van PÈRE ANSELME en zijn voorzitters, *Histoire généalogique et chronologique de la Maison royale de France, des pairs, grands officiers de la Couronne & de la Maison du Roy & des anciens Barons du Royaume*, waar in deel III (verschenen in 1728), op p. 916 in de genealogie van Halewijn over de heren van Boezinge vermeld staat: *Jean de Halewin ... fut seigneur de Roullers & de Bouzingham, qu'il acheta de Georges Vanbelle; & et mourut en 1482.*⁸

Verderop tonen we aan dat Rousselrie en Roeselare onmogelijk aan elkaar gelijkgesteld kunnen worden, maar eerst gaan we verder met de fout die daaruit voortvloeide.

Jan van Halewijn, heer van Halewijn ook heer van Boezinge?

Nadat DOCHY Rousselrie met Roeselare gelijkgesteld had ging hij nog een stap verder want hij interpreteerde de *heerlijkheid* (Rousselrie) ook nog eens als een *burggraafschap* (van Roeselare). Dat kanunnik de Joigny in zijn werk steevast heerlijkheden die burggraafschappen zijn, ook zodanig als *burggraafschappen* vernoemt en niet als gewone heerlijkheden deed bij hem toch geen bel rinkelen. Een tweede fout.

Zijn vereenzelviging van de *heerlijkheid Rousselrie* met het *burggraafschap van Roeselare* had kwalijke gevolgen, want op basis daarvan maakte hij nog een derde vereenzelviging, namelijk die van de Jan van Halewijn, heer van Rousselrie (die in 1460 de heerlijkheid Boezinge kocht) met Jan van Halewijn, heer van Halewijn en soeverein-baljuw van Vlaanderen. Nu had deze laatste inderdaad wel van zijn vader Wouter het burggraafschap van Roeselare geërfd. Dit burggraafschap was immers als onderpand gesteld voor een lening door Wouter, heer van Halewijn aan zijn schoonbroer Cornelius van den Eeckhoutte, burggraaf van Roeselare. Toen deze laatste zijn schulden niet meer kon terug betalen, ging op 31 oktober 1459 het burggraafschap van Roeselare over op Wouter van Halewijn (wettelijk bezegeld op 20 oktober 1460 voor het leenhof van Wijnendale).⁹

Om zijn vereenzelviging helemaal te doen kloppen maakte DOCHY dan ook nog van de echtgenote van Jan van Halewijn, heer van Rousselrie, zijnde Catharina van Dixmude, prompt een

⁷ Dit waren: Jan vander Deyster, Jan-Daniël Beman en Cornelius en Frederik Boucquet uit resp. Leiden, Rotterdam en Den Haag, zoals te lezen op het titelblad.

⁸ Het gehele werk beslaat negen volumes in groot formaat en verscheen te Parijs tussen 1712 en 1733. De oorspronkelijke auteur was de Ongeschoeide Karmeliet Pierre de Guibours (1625-1694), meer bekend onder zijn religieuze naam Père Anselme (de Sainte-Marie). Zijn werk verscheen voor het eerst in 1674 en werd door zijn opvolgers heruitgegeven en vermeerderd.

⁹ Zie voor de details: G. HOORNAERT, *De burggraven van Roeselare*, 2003, pp. 23-24.

eerste vrouw van Jan van Halewijn, heer van Halewijn, soeverein-baljuw van Vlaanderen. Een derde fout.

Wellicht gebeurde dit op basis van wat SANDERUS in 1641 schreef (en in 1735 herhaald), wat Blaeu in 1649 overschreef en wat ook nog in 1846 herhaald werd door VAN DE PUTTE in zijn *Histoire de Boesinghe*, nl. dat Catharina, dochter van Olivier van Dixmude, huwde met Jan van Halewijn en zo Boezinge in het geslacht van Halewijn bracht.¹⁰ Het huwelijk klopt, maar Boezinge ging niet uit de erfenis van zijn vrouw Catharina van Dixmude over in het geslacht van Halewijn, de overgang gebeurde via *aankoop* door Jan van Halewijn van Joris Belle. Boezinge is weliswaar kortstondig uit de familie Belle verdwenen, omdat Boezinge geërfd werd door Roeland Bryde, toen al weduwe van Yolande Belle, de jongste zuster van een reeks broers Belle, die allen zonder wettelijke afstammelingen overleden. Maar al in 1454 kocht de familie Belle, in de persoon van Joris Belle de heerlijkheid terug van Roeland Bryde. Maar toch niet voor lang want amper zes jaar later verkocht hij Boezinge toch weer door aan Jan van Halewijn. De familie van Dixmude kwam hier helemaal niet in tussen.

Hierna tonen we aan dat het onmogelijk is dat Catharina van Diksmuide, echtgenoot van een Jan van Halewijn, heer van Rousselrie en Boezinge een eerste vrouw zou geweest zijn van Jan van Halewijn, heer van Halewijn, soeverein-baljuw van Vlaanderen en burggraaf van Roeselare en dat we wel degelijk met twee verschillende personen te maken hebben. Laten we beide personen respectievelijk aanduiden als JvH-BOEZ en JvH-HAL.

Van JvH-HAL, de soeverein-baljuw, is zijn overlijdensdatum goed gekend: DESPARS, *Cronijcke van Vlaanderen*,¹¹ IV, p. 90 schrijft:

Up den XXIIIe van decembre daer naer volghende [de passus gaat over het jaar 1473] verschiet Mer Jan van Halewijn, burchgrave van Rousselare ende sovereyn [bedoeld wordt: soeverein-baljuw] van Vlaenderen, van deser weerelt, in zulcker wijs dat Mer Joos van Laleyn, die heere van Montigny, tsouvereynscip vercreech.

Deze overlijdensdatum 24 december 1473 is betrouwbaar: in het Algemeen Rijksarchief zijn er weliswaar geen rekeningen van zijn soeverein-baljuwschap bewaard (er zijn zeer grote hiaten in de reeks rekeningen voor deze vorstelijk ambtenaar), maar VAN ROMPAEY, *Het grafelijk baljuwsambt in Vlaanderen tijdens de Bourgondische periode*, 1967 op basis van J.J. PROOST, 'Recherches historiques sur le souverain bailliage de Flandre', 1876 noemt JvH-HAL in functie vanaf 1 juni 1473 en al op 28 maart 1474 inderdaad opgevolgd¹² door Joos van Lalaing, heer van Montigny die daarna nog 11 jaar in functie bleef tot 1495. Dit sluit perfect aan bij wat DESPARS schrijft.

¹⁰ VAN DE PUTTE, 'Histoire de Boesinghe et de sa seigneurie', in: *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis*, 1846, p. 59: *Sa fille Cathérine [van Dixmude, dochter van Olivier] épousa en secondes noces Jean de Halewyn, auquel elle porta en dot la seigneurie de Boesinghe.*

¹¹ (ed. J. DE JONGHE), *Cronijcke van den Lande ende Graefschep van Vlaenderen, gemaect door Jor Nicolaes Despars, poortere ende inboorlinck der stede van Brugge, bacelier in die rechten, van de jaeren 405 tot 1492. Voor de eerste maal thans in het licht gegeven naer het oorspronkelijk handschrift, eigendom van M. den Burggrave de Croeser de Berges, en met de noodige aenteekeningen opgehelder*, Brugge, 1837-40, (2de ed.), Brugge, Rotterdam, 1839-40.

¹² JvH-HAL was op 28 maart 1474 dan al wel drie maand geleden overleden, maar de opvolging kon een tijdje geduurd hebben en er zijn wel meer voorbeelden bekend, waarbij na het overlijden van een baljuw in functie de lopende rekening maanden later afgesloten werd, vaak met de expliciete vermelding dat dit gebeurde door de weduwe of erfgenamen.

Deze overlijdensdatum van de soeverein-baljuw komt daarmee in zwaar conflict met het graf-schrift van JvH-BOEZ, zoals opgetekend door de 16de-eeuwse wapenheraut Cornelis Gailliard (° ca. 1520 † 1563).¹³ Bij zijn bezoek aan de kerk van Boezinge noteerde Cornelis Gailliard¹⁴:

In den choir ... licht mer Jan van Halewijn, ruddere, mer Jans zuene, heere van Rouselrie ende van Boesinghe bij coope van mijnheere Jooris Belle, obiit 1482, den 18 april; ende van Catheline van Dixmude, obiit 1483, den 5 octobre.

1. Hier zien we dus dat JvH-BOEZ bijna 9 jaar later dan JvH-HAL overleed.¹⁵ Dit is een eerste bewijs dat het om twee verschillende personen gaat.

2. Dit grafschrift noemt JvH-BOEZ *mer Jans zuene*, dus zoon van een Jan, terwijl de vader van JvH-HAL, een Wouter van Halewijn was (zie hoger, Wouter van Halewijn, werd burggraaf van Roeselare nadat hij in 1459-60 het onderpand (zijnde het burggraafschap van Roeselare) lichtte van een lening, toen de ontlener, zijn schoonbroer Cornelis van den Eeckhoutte, tot dan burggraaf van Roeselare zijn schulden niet meer kon delgen). Een tweede bewijs dat het om twee verschillende personen gaat.

3. Als JvH-HAL overleed op 24 december 1473 en op dat ogenblik Joanna van der Clyte, gezegd van Komen als weduwe naliet kan hij nooit een eerste maal gehuwd zijn met een Catharina van Dixmude, want deze laatste overleed pas in 1483, wat geen ruimte zou gelaten hebben voor een tweede huwelijk met Joanna van der Clyte. En het is ook niet oplosbaar door te stellen dat misschien de volgorde van de "twee" echtgenotes, Catharina van Dixmude en Joanna van der Clyte, gezegd van Komen zou moeten omgekeerd zijn. Immers van Joanna van der Clyte, weduwe van de Jan, heer van Halewijn weten we dat zij pas overleed op paasdag 11 april 1512 (begraven in de kerk van Komen met een zeer uitgebreid grafschrift¹⁶), na lange¹⁷ tijd aan het hof doorgebracht te hebben als hofdame van Maria van Bourgondië, gouvernante van haar zoon Philips de Schone en eenmaal die volwassen, hofdame van diens echtgenote Joanna van Castilië. Haar overlijden in 1512 laat nog veel minder ruimte voor een volgend huwelijk van Jan, heer van Halewijn.

Ook 'sociaal' klopt een vereenzelviging van JvH-HAL en JvH-BOEZ niet:

4. JvH-HAL was heer van Halewijn, een naam die klonk als een klok in die dagen. Als hij ook tegelijk heer van Boezinge zou geweest zijn, dan is het weinig denkbaar dat hij Boezinge als laatste rustplaats zou gekozen hebben, een heerlijkheid die pas in 1460 door aankoop in de familie van Halewijn kwam, terwijl de heerlijkheid Halewijn al sinds de nevelen der tijd aan zijn rechtstreekse voorouders toebehoorde. Als heer van Halewijn hoorde zijn laatste rustplaats

¹³ Zie de uitgave in [J.] Bⁿ BETHUNE, *Epitaphes et monuments des églises de la Flandre au XVIme siècle d'après les manuscrits de Corneille Gailliard et d'autres auteurs*, Brugge: L. De Plancke, [1897]-1900, p. 228.

¹⁴ Zoals hij wel vaker doet, geeft hij niet een letterlijke woord-voor-woord transcriptie van een grafschrift, maar verhaalt hij de essentiële zaken daaruit.

¹⁵ De dag en maand verschillen ook van die van de overlijdensdatum van JvH-HAL, waren ze gelijk dan zou misschien nog gedacht kunnen worden aan een overschrijffout, maar dit is dus niet het geval. 18 april 1482 valt na Pasen 1482 (7 april), het jaartal hoeft niet gecorrigeerd te worden naar nieuwe jaartijl.

¹⁶ P. DONCHE, *Edelen, leenmannen en vorstelijke ambtenaren van Vlaanderen, 1464-1481-1495*, Berchem, 2012, nr. 1914.

¹⁷ Al van voor 27 maart 1482, want dan overleed Maria van Bourgondië.

de kerk van Halewijn te zijn (waar talrijke rechtstreekse voorvaders, heren van Halewijn ook altijd al begraven werden) en toch niet Boezinge ...¹⁸

Men zou dus al moeten gaan veronderstellen dat het grafschrift van JvH-BOEZ, opgetekend door Cornelis Gailliard een verzinsel van A tot Z is om de vereenzelviging te doen kloppen. Maar integendeel blijkt dat Cornelius Gailliard bij zijn bezoek aan de kerk van Boezinge alles bijzonder correct opgetekend heeft. Hij geeft immers ook nog de grafschriften opgetekend van:
- JvH-BOEZ's zoon Colaard van Halewijn, baljuw van Ieper, † 13 december 1528, x Joanna van Stavele,
- diens zoon Jacob van Halewijn, ook baljuw van Ieper, † 21 april 1537, x Anna d'Oignies,
- en nog eens diens laatstes zoon Colaard van Halewijn, andermaal baljuw van Ieper † 3 januari 1545 (oude jaartijl, dus 1546 (ns)), x Joanna van Moorbeke-Sint-Omaars.

Van elk van deze drie van Halewijns zijn er o.a. volgende baljuwrekeningen van Ieper bewaard (ARA, Rekenkamers, zie ook verder):

- 5 van *Nicolas de Halewin* over de periode 23 augustus 1523 - 27 december 1528
- 3 van *Jacques de Halewin, seigneur de Boesingue*, periode 27 juni 1533 - 27 juni 1536
- 1 van *Colard de Halewin, seigneur de Boesingue*, periode 17 mei 1545 - 3 januari 1546

Deze sluiten perfect aan bij de grafschriften opgetekend door Cornelis Gailliard: van de eerste en de derde valt de einddatum resp. op twee weken en zelfs dag op dag samen met de overlijdensdatum. De gegevens van Cornelius Gailliard zijn dus erg betrouwbaar ...

Verband tussen beide Jan van Halewijns

Het genealogisch verband tussen JvH-BOEZ en JvH-HAL is eenvoudig: de eerste was een oom van de tweede.

Jan I van Halewijn, heer van Halewijn, Lauwe en Rollegem († 1441) huwde met Jacoba van Gistel († 1451), erfdochter van Lauwe.¹⁹

Hun oudste zoon was Wouter van Halewijn, die zijn vader opvolgde als heer van Halewijn en Lauwe. Hij huwde Jacoba de Visch, gezegd van der Capelle, erfdochter van Maarten en Livina van Capelle.²⁰

Hun jongste zoon was Jan van Halewijn (JvH-BOEZ), gehuwd met Catharina van Dixmude, die in 1460 de heerlijkheid Boezinge kocht.²¹

¹⁸ Overigens schrijven ook L. J. MESSIAEN, *Histoire chronologique, politique et religieuse des seigneurs et de la ville de Comines: suivie de notices sur ses établissements publics, ses gildes, ses hameaux et ses hommes célèbres*, Kortrijk, 1892 en A.-M. COULON, *Histoire de Halluin, d'après les documents authentiques*, Kortrijk, 1904 dat hij begraven werd in het koor van de kerk van Halluin bij tien van zijn voorvaders (deze laatste auteur citeert uit een handschrift in het kasteel de la Berlière te Houtaing *Généalogie des seigneurs de Hallewin*, waarin over hem staat te lezen: *enterré en l'esglise de Hallewyn au choeur avec dix de ses anchestres, tous venant de père à fils, ce qui appert par unze services et obsèques fondez en l'esglise de Hallewyn pour le salut de leurs âmes, comme ils sont escriptz en un viel missel et les fait on chascun an : mais son père messire Watier ou Gauthier et luy ne sont pas eslevez, mais le seront quelque jour, s'il playt à Dieu.*

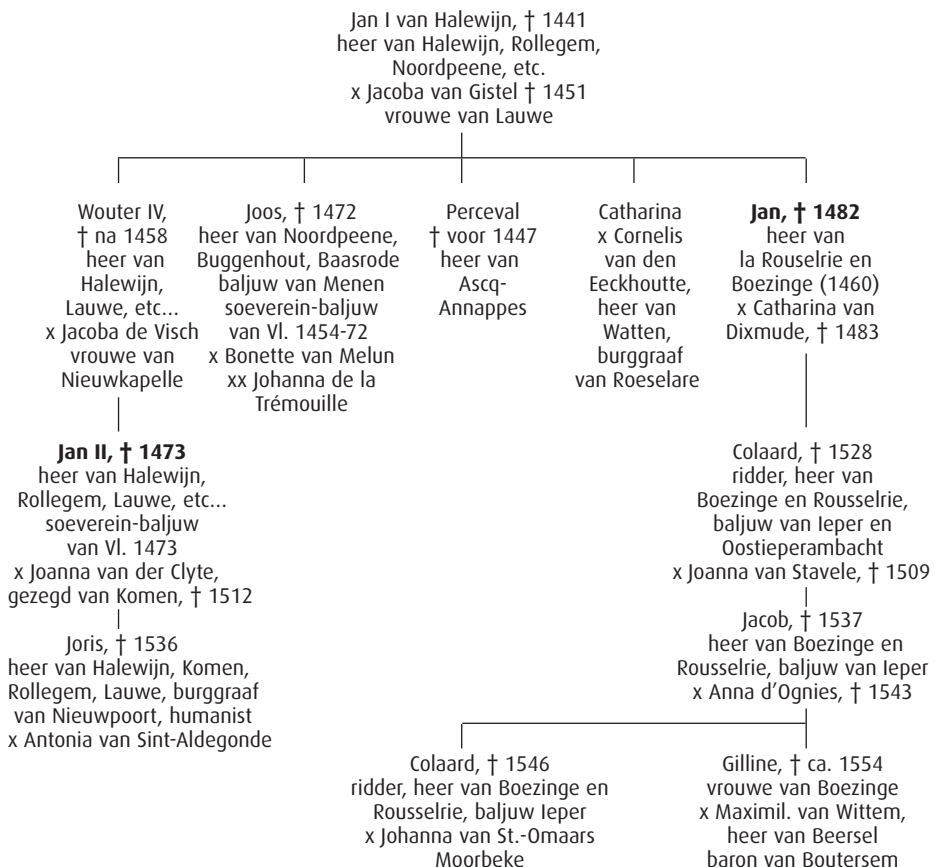
¹⁹ P. DONCHE, *Edelen en Iepenmannen van Vlaanderen*, 1437, Berchem, 2010, nr. 1232/265.

²⁰ P. DONCHE, *Edelen ... 1437*, op. cit., nr. 1243b/177bis.

²¹ P. DONCHE, *Edelen, ... 1464-1481-1495*, 2012, op. cit., nr. 1624/1.

De oudste zoon van Wouter was Jan II van Halewijn (JvH-HAL), die zijn vader opvolgde als heer van Halewijn, Rollegem en Lauwe. Hij huwde Joanna van der Clyte, vrouwe van Komen († 1512) en overleed in 1473.²²

Overigens was de echtgenote van Cornelis van den Eeckhoutte, burggraaf van Roeselare (die zijn burggraafschap moest prijsgeven toen hij zijn lening aangegaan bij Wouter van Halewijn niet meer kon terugbetalen), nl. Catharina van Halewijn een zuster van Wouter van Halewijn en van Jan van Halewijn (die Boezinge kocht).

²² P. DONCHE, *Edelen ... 1464-1481-1495*, op. cit., nr. 1616; Over de familie van Halewijn, zie ook: A.-M. COULON, *Histoire de Halluin, d'après les documents authentiques*, Kortrijk, 1904; P. ANSELME (en voortzetter), *Histoire généalogique et chronologique de la Maison royale de France, des pairs, grands officiers de la Couronne & de la Maison du Roy & des anciens Barons du Royaume*, deel III (verschenen in 1728), voor de heren van Halewijn: pp. 907-910, voor de heren van Boezinge: pp. 916-917.

Rousselrie = Roeselare ?

Hieronder geven we eerst de hele erfopvolging van de heerlijkheid van Boezinge. Daaruit kunnen immers een aantal conclusies getrokken worden m.b.t. Rousselrie.

De erfopvolging van Boezinge

De erfopvolging van Boezinge kan aan de hand van de leenverheffingen gevolgd worden. Het leenverhef was een belasting die bij verandering van eigenaar van het leengoed aan de baljuw van het leenhof waarvan het afging (hier de 'Zaal' van Ieper), moest betaald worden door de nieuwe eigenaar. Hieronder geven we de hele erfopvolging van de heerlijkheid Boezinge van 1398 tot 1556 en die loopt over de families Belle, Bryde en van Halewijn:

1. Renenghe²³ 1398 – 9 december 1398 (leenverheffingsrekeningen ARA, RK 17770 (bundel van vlakgemaakte geplooidere rekeningen), f° 2): leenverhef door **Jan Belle**, ridder n.a.v. het overlijden van **Frans Belle**, heer van Boezinge, zijn vader, voor de parochie en heerlijkheid van Boezinge:

De mess(ire) Jehan Belle qui tiens en fief de mons(ieur) la p(ar)oce et seignorie de Boesinghes avec les biens, hom(m)ages et rentes que y app(ar)tiennent luy escheu de le mort Franch(ois) Belle sei(gneur) de Boesinghes son pe(re) – receu pour le relief X Lb.

Frans Belle was zoon van Joris en Beatrijs de Waghenaere, ridder sinds 1382, raadslid en schepen van Ieper, voogd van de weeskamer en van het Belle-hospitaal. Hij huwde met Maria (of Anna) van Moorslede en een tweede maal met Catharina van Heule. Jan Belle was de zoon van Frans en Anna van Moorslede, ridder sinds 1383, raadslid, schepen, voogd en baljuw van Ieper. Hij huwde met Maria Medonc. Hij overleed op 11 september 1430 (vermoedelijk tijdens een revolte te Ieper) en werd begraven in het Belle hospitaal: *Hier licht Mher Jan Belle, ruddere, heere van Boesinghe, mher Frans heere van Boesinghe soone was, die starf 1430 den 11 september* (biografieën van beiden in: CH. VAN RENYNGE DE VOXVRIE, 'La famille Belle à Ypres', in : *Tablettes des Flandres*, T 9, pp. 40-43).

In een akte op perkament van 1414 werd de heerlijkheid Boezinge, in bezit van ridder Jan Belle, baljuw van Ieper, raadsheer van Jan zonder Vrees, hertog van Bourgondië als volgt omschreven:

- 185,5 gemeten land
- 55 schellingen parisise Vlaamse munt
- 11 razieren haver erfelijke rente bezet op 220 andere gemeten land

De leenhouder had reeds middele justitie (*justice vicontière*) met het recht om een baljuw en zeven schepenen aan te stellen, maar hij kreeg er bij deze akte nu ook nog hoge justitie bij, bij octrooi van de graaf van Charolais (d.i. de latere hertog Philips de Goede). Het stuk werd gezegeld met de zegels van Jan zonder Vrees te Rijsel op 13 augustus 1414 en door zijn zoon Philips, ook te Rijsel op 4 september 1414. Het stuk werd toen getekend door Jan zonder Vrees en zijn raadsleden ridder Mathe de Foez, de heren van Halewijn,

²³ De renenghe was de vrijdag, zaterdag en zondag na de octaaf van Sint-Paulus (= 7 dagen na 29 juni), wat steeds een datum is tussen 7 en 15 juli.

Komen, *Destenheuze* (d.i.: *van Steenhuize*), de kastelein (burggraaf) van Veurne, meester Thierry le Roy en anderen en ook door Philips, graaf van Charolais.²⁴

2. Renenghe 1430 – renenghe 1431 (leenverheffingsrekeningen ARA, RK 17771 (idem bundel rolrekeningen), f° 15): leenverhef door **Tristram Belle** n.a.v. het overlijden van zijn vader **[Jan]**, heer van Boezinge, voor 1) het leen en heerlijkheid van Boezinge, 2) de hoge justitie of het voornoemde leen van Boezinge:

Premiers de Triestram Belle du relief d'un fief gisant en la p(a)roisse de Boesinghe, no(m)me le fief et seingnourie de Boesinghe le quel fief est escheu aud(it) Triestram par le trespas du seign(eu)r de Boesinghe son p(er)e gisant au relief de [niet ingevuld]

Dudit Triestram Belle du relief d'un fief assavoir de la haulte justice qu'il a sur ledit fief de Boesinghe et tient en fief de la d(it)e Salle [d'Ypres] a luy escheu p(ar) le trespas dud(it) seign(eu)r de Boesinghe son pe(re) gisant au relief de [niet ingevuld]

Tristram Belle was de zoon van Jan Belle (+ 11 september 1430) en Maria Medonc, die door zijn vader in zijn testament die hij al op 16 augustus 1417 had opgemaakt, aangeuid werd als zijn opvolger in Boezinge. Hij was schepen en eerste schepen van Ieper, hoofdman van de boog- of kruisboogschuttersgilde, dan van de draperie en de poorterie van Ieper. Hij huwde een nicht, dochter van Jan Belle, kleindochter van Joris Belle. Hij had geen wettige nakomelingen. Hij moet overleden zijn ca. 1435-36 toen zijn broer Boezinge van hem erfde (biografie in: CH. VAN RENYNGE DE VOXVRIE, 'La famille Belle à Ypres', in: *Tablettes des Flandres*, T 9, p. 50).

3. Renenghe 1435 – renenghe 1436 (leenverheffingsrekening ARA, RK 17772 f° 1-1^v): leenverhef door **Monfrand Belle** n.a.v. het overlijden van **Tristram Belle**, zijn broer voor 1) het leen en heerlijkheid van Boezinge, 2) de hoge justitie op het voornoemde leen van Boezinge:

De Monfrand Belle du relief d'un fief gisant en la p(a)roisse de Boesinghes no(m)me le fief et seingnourie de Boesinghe le quel fief est escheu audit Monfrant par le trespas de Trystram Belle son fre(re), gisant au relief de X lb

Dudit Monfrant Belle du relief d'un fief assavoir la haulte justice qu'il a sur ledit fief de Boesinghes laq(ue)lle il tient en fief de lad(ite) salle a luy escheu par le tr(es)pas dud(it) Tristram Belle son frere gisant au relief de X lb.

Monfrand Belle was de broer van Tristram en dus ook zoon van Jan Belle († 11 september 1430) en Maria Medonc. Hij was hoofdman van de weverie en de draperie te Ieper, raadslid, schepen en eerste schepen van Ieper en voogd van de weeskamer en van het Belle-hospitaal. Hij huwde met Margareta van der Clyte, dochter van Lambert. Hij overleed na 1450 (toen was hij nog raadslid van Ieper) en voor 1454 (toen was Boezinge reeds vererfd op de familie Bryde (zie verder)). Hij had bij haar een dochter Judoca die echter jong overleed. Hij liet geen wettige nakomelingen na (biografie in: CH. VAN RENYNGE DE VOXVRIE, 'La famille Belle à Ypres', in: *Tablettes des Flandres*, T 9, pp. 50-52).

²⁴ RAB, Fonds de Thibault de Boesinghe, nr. 265, nr. 266 is een uittreksel uit het oorkondenboek van de Rekenkamer van Rijsel beginnend in 1412, f° 199 met een kopie (van 15 september 1414) van deze akte.

De hierna vermelde leenverheffing heeft op zich niets te maken met de erfopvolging van de heerlijkheid Boezinge, maar bevestigt alleen dat Montfrand Belle op dat ogenblik nog heer van Boezinge was (en geld nodig had): Renenghe 1444 – renenghe 1445 (leenverheffingsrekening ARA, RK 17772, f° 19): leenverhef door **Joris Belle** bij koop van **Montfrand Belle** voor een erfelijke rente van 10 pond groten Vlaams bezet op het leen en heerlijkheid van Boezinge: *De George Belle le relief d'un fief contenant dix livres de gros monn(aie) de Fland(res) de rente h(er)itable q(ue) led(it) George a achete cont(re) Monfrant Belle, assigne sur son fief et seingnourie de Boesinghes gis(ant) au relief de X Lb pour ce cy: X Lb.*

Tristram en Monfrand Belle hadden nog de broers Jan, Roeland en Walraven († 1439) en een zuster Yolanda. Jan Belle, heer van Hamme in 1397 was al overleden voor 1417 want hij wordt niet meer vermeld in het testament dat zijn vader in dat jaar opmaakte. Roeland was eveneens overleden voor 1417 om dezelfde reden. Walraven overleed op 31 mei 1439 als heer van Beurewaert en zonder wettige nakomelingen (zijn broer Monfrand was zijn feodale erfgenaam voor Beurewaert). Als laatste van de vijf broers Belle overleed Monfrand tussen 1450 en 1454, en geen enkele der broers had dan nog wettige nakomelingen. Alle heerlijkheden die de broers ooit bezaten, waaronder Boezinge, Hamme en Beurewaert gingen uiteindelijk naar de oudste zoon van hun zuster Yolanda. Die zuster was gehuwd geweest met Joos Bryde, zoon van Jacob. Haar oudste zoon was Roeland Bryde. Yolande Belle was al overleden op 1 februari 1421 (ns), dus ook al voor haar vader Jan († 11 september 1430) en voor haar laatste overlevende broer. Het was dus haar oudste zoon die alle heerlijkheden van de Belles erfde.

4. De leenverheffing waarbij Boezinge en de andere heerlijkheden in bezit van de Belles (Hamme, Beurewaert) overgingen van **Montfrand Belle** op zijn neef **Roeland Bryde** ontbreekt²⁵, maar dit moet tussen 1450 en 1454 gebeurd zijn, maar eerder aan het begin van deze periode. Immers, op 11 april 1454 dagvaarde de hiervoor genoemde Joris Belle, Roeland Bryde wegens een achterstand van 4,5 jaar in het uitbetalen van die jaarlijkse rente van 10 pond groten Vlaams, die Roeland Bryde als erfgenaam van Montfrand Belle, schuldig was aan Joris Belle. Een procedure werd opgestart, maar dit leidde uiteindelijk tot de verkoop van de hele heerlijkheid Boezinge door de schuldenaar aan zijn schuldeiser.

5. 5 juni 1455 – 13 januari 1456 (ns) (baljuwrekening ARA, RK 14611, f° 140): leenverhef door **Joris [I] Belle**, ridder, na koop voor de som van 6.096 pond parisis van **Roeland Bryde**, schildknaap voor 1) 185 gemeten land met hoge, middelen en lage justitie met in erfelijke renten: 11 razieren haver en 55 schellingen parisis erfelijke rente in klinkende munt jaarlijks, waarvan gehouden zijn 10 achterlenen liggende in de parochie van Boezinge, nabij en omheen de kerk van de plaats.
(nota: Roeland Bryde kreeg van de hertog een kwijtschelding van de helft van de 10de penning op deze verkoop als dankbetoon voor de goede en loyale diensten, bij patentbrief van 21 april 1455 na Pasen)

Des Xe deniers de vendic(i)on de fiefz dont la chastallanie d'Ypp(res) na point de p(ar)t

De Rouland Bryde escuier qui vendy ung fief tenus de mond(it) s(eigneu)r et de sa d(i)c(t)e Salle d'Yppre, de la grandeur de cent quat(re) vins et cinq

²⁵ De aparte leenverheffingsrekeningen voor het leenhof Zaal van Ieper ontbreken voor de periode van de renenghe 1448 tot de renenghe 1460 en er zijn ook geen gegevens over leenverheffingen in de baljuwrekeningen voor de periode 13 januari 1450 (ns) tot 13 januari 1454 (ns).

mesures de t(er)re, ensemble la haulte justice qui est ung fief app(artenant) lui et la seignourie moyenne et basse aussi avant q(ue) sa t(er)re et les fiefz de lui tenez s'extended. Item en rente onse ras(ier)es d'avoine et la entour et cinqu(n)te cinq solz par(isis) en den(ie)rs ren(te) h(eri)table par an et en tiens ou dix fiefz et hom(m)aiges, gisant en la p(ar)oisie de Boesinghes, assez prez et entour l'egl(is)e à la place et mess(ir)e George Belle, ch(eva)l(ie)r pour la som(m)e de six miles IIIXX et XV Lb. par(isis) monn(aie) de Flandres ch(ac)un portant la charge dont le Xe denier monte a la so(m)m)e de six cens neuf livres douze solz par(isis) d(i)c(t)e monn(aie), desquelz drois et de lad(i)c(t)e so(m)m)e et vendic(i)on mond(it) s(eigneur)r po(ur) considerac(i)on des bons et loyaulx s(er)vcies faiz p(ar) ledit Roeland, lui a donne et otroye p(ar) ses le(ttr)es paten(tes) de grace esp(eci)ale la moittie du droit seignoural de lad(i)c(t)e vente et dud(it) Xe den(ie)r a lui deu pour raison de la vendic(i)on de sa d(i)c(t)e t(er)re et seignourie de Boesinghes, co(m)m)e tout ce peut app(ercev)oir p(ar) les le(ttre)s paten(tes) de mond(it) s(eigneur)r de la date du XXJe jour d'avril mil quat(re) cens cinqu(n)te et cincq ap(re)s Pasques et en ensuivant la voulente, don et ottroye de mond(it) s(eigneur)r led(it) Rouland en paiant aud(it) bailli l'aut(re) moittie dud(it) droit de Xe den(ier) montant a trois cens quat(re) livr(e)s sesse solz par(isis) monn(aie) d(i)c(t)e, po(ur) par lui est(ant) paye a mais(tre) Gaut(ier) de la Mandre conseil(lei)r et g(ar)de de l'espargne de mond(it) s(eigneur)r po(ur) com... ou fait de lad(i)c(t)e espargne la laisse passe co(m)m)e il app(er)t p(ar) les l(ett)res de quittan(ce) dud(it) maist(re) Gautier de la date du cinqisme jour d'aoust mil IIIJC cinq(uan)te et cincq dess(us)d(it), signez de sa main et aussi par les l(ett)res de c(er)tifficacion des hommes de fief de laditte Salle de reqnoissan(ce) dud(it) Roeland comme tout ces choses peuvent pl... ad plain appoir par lesd(i)c(t)es l(ett)res paten(tes), quittan(ce) et recognoissan(ce) ycy rendues p(ar) ledit bailli et pour ce ycy lesdit VJC IX Lb VII s p(ar)is).²⁶

Roeland Bryde was de oudste zoon van Joos Bryde de oudere en Yolanda Belle en had dus al de heerlijkheden van zijn ooms Belle, waaronder Boezinge via zijn moeder Yolanda Belle geërfd. In 1439 was hij klerk van de Ieperse weeskamer. Hij was afwisselend schepen en raadslid van Ieper tussen 1443 en 1460. Van 1452 tot 1453 was hij gouverneur-baljuw van het grafelijk domein Elverdinge-Vlamertinge. Hij huwde met Johanna Fransdom. (biografie: K. PAPIN, 'Een hertogelijk parvenu in het kluwen van de heersende machtsverhoudingen in de Ieperse stad en kasselrij omstreeks het midden van de 15de eeuw. De mislukte benoeming van Roeland Bryde tot ontvanger van de kasselrij Ieper', in: *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, Nieuwe Reeks LVI (2002), pp. 93-109).

Joris Belle was een zoon van Frans Belle en (x 1442) Maria de Vroede en een kleinzoon van Joris Belle en zijn eerste echtgenote Catharina de Douway en een achterkleinzoon van Joris Belle en Beatrix de Waghenaere (zie ook hoger voor dat echtpaar). Hij was sinds 1448 ridder, hoofdman van de draperie en de poorterie te Ieper, raadslid, schepen, eerste schepen en voogd van de stad Ieper. Hij was ook voogd van de weeskamer. Hij huwde met Denise Paeldinck. Hij overleed op 28 februari 1458 (ns) (biografie: CH. VAN RENYNGE DE VOXVRIE, 'La famille Belle à Ypres', in: *Tablettes des Flandres*, T 9, pp. 54-57 (die verkeer-

²⁶ Op 141^v vindt men in de rubriek 'uitgaven' ook nog twee posten betreffende deze toegestane vermindering van tiende penning leenverheffingsbelasting.

delijk als degene van wie Joris Belle de heerlijkheid Boezinge terugkocht *Richard Bryde* noemt i.p.v. Roeland Bryde).

6. Renenghe 1460 – renenghe 1461 (leenverheffingsrekening ARA, RK 17772, f° 25): leenverhef door **Jan van Halewijn** na koop van **Joris [II] Belle** van drie leengoederen waaronder de heerlijkheid van Boezinge, waarvoor hij drie pond kamerlinggeld als leenverhef betaalde.

De Jehan de Halewijn qui a achate a George Belle, la seignourie de Boesinghe qui est trois fiefs ch(a)cun au relief de X Lb mont(ant) tout ensemble XXX lb.

Diezelfde verkoop vinden we ook terug in de baljuwrekening, met meer toelichtingen:

1 januari 1461 (ns) – 11 mei 1461 (baljuwrekening ARA, RK 14611, f° 39-40): leenverhef door **Jehan van Halewijn, schildknaap, heer van de Rosselerie**, poorter van Ieper na de koop voor 528 pond groten van **Joris [II] Belle**, zoon van wijlen Joris [I] Belle, ridder, poorter van Ieper, drie leengoederen 1) 185 gemeten grond belast met een erfelijke rente in de spijker van Ieper van 5 pond parisis jaarlijks en aan de kerk en de armen van Boezinge, 3 pond parisis jaarlijks en nog 11 razieren haver jaarlijks en 55 pond parisis en rente in klinkende munt, met 10 achterlenen en met [recht op inning van] de boeten van 3 pond parisis en recht op het hebben van het goed van [overleden] vreemdelingen en bastaarden 2) (eertijds gegeven door de voorgangers van mijn heer [de hertog van Bourgondië]) de hoge en middele justitie horend bij het genoemde leen 3) 10 pond groten erfelijke rente jaarlijks afgesplitst en bezet op die twee leengoederen:

De George Belle filz de feu mess(ir)e George, ch(eva)l(ie)r, bourgeois d'Ypre qui a vendu ung fief tenu de mond(it) s(eigneu)r de sa Salle d'Ypre, appelle le an.. et seignourie de Boesinghes cont(en)ant trois fiefs et est ass(igne) l'un et le principal fief grant C IIIIX V mesures de t(er)re ou environ charge de rente heritable en l'espier d'Ypre de V Lb. p(arisis) par an et a l'eglise et pouvres de Boesinghe III Lb p(arisis) p(ar) an se app(artenan)t avec tous les edifices et maisons sievans le fief, avec aussi XJ rasie(re)s d'avoine mesure d'Ypr(es) p(ar) an. Item LV Lb p(arisis) en rentes en deniers par an, et X hom(m)ages y app(ar)ten(ant) sur les amen(des) de III Lb p(arisis), tonlieu avoir estreves et biens de bast(ar)d. Item le IJe fief est jadiz donne par les p(re)decesse(ur)s de mond(it) s(eigneu)r, et est haulte justice et moyenne qui app(ar)t(ien)s aud(it) fief, et le IIJe fief est ung fief de X Lb groz de rente heritable p(ar) an eclipsie et assigne sur lesd(its) deux fiefs, ch(ac)un desquelz trois fiefs tennuz ad plain relief de X lb. par(isis) et en foy et ho(m)mage, a Jehan de Halewin escuier, seigneur de la Rosselerie, aussi bourgeois d'Ypre, pour la so(m)me de cinq cens vingt huit livres groz monn(aire) de Flandr(res), ch(ac)un paiant la charge co(m)me tout ce cy peut plus ad plain app... (par octroy) de messeign(eu)rs des comptes a Lille et pour ce receu a icelle cause VJC XXXIIJ Lb p.

De verkoper Joris Belle was dus niet de Joris [I] Belle uit de leenverheffing van 1454, maar zijn gelijknamige zoon Joris [II]. Hij was raadslid en schepen van Ieper en voogd van het Belle-hospitaal. Hij huwde in 1460 met Margareta van Vlaanderen (biografie: CH. VAN RENYNGE DE VOXVRIE, 'La famille Belle à Ypres', in: *Tablettes des Flandres*, T 9, pp. 65-66). Joris Belle jr. heeft dus Boezinge amper 5 à 6 jaar nadat hij die heerlijkheid van de familie Bryde had afgekocht, zelf alweer verkocht aan Jan van Halewijn. Jan van Halewijn wordt vermeld als heer van de Rousselerie. Hieruit blijkt dat wat A. SANDERUS, *Flandria Illustrata*,

1641, dl. I, p. 388 (of de Vlaamse editie *Verheerlykt Vlaandre*, 1735, I, p. 253) en F. VAN DE PUTTE, 'Histoire de Boesinghe et de sa seigneurie' in: *Annales de la Société d'Emulation de Bruges*, 1846, pp. 58-59 (zonder bronvermelding), schrijven, nl. dat Catharina van Dixmude (dochter van Olivier en van Willemine Bryde, dochter van Roeland) door haar huwelijk Boezinge aan haar echtgenoot Jan van Halewijn, heer van Rousserie bracht, onjuist is.

De beschrijving van de verkoop vindt men ook in een afschrift in het fonds de Thibault de Boesinghe. Het afschrift werd gemaakt op 27 december 1460, dus de verkoop had iets eerder plaats. Daar lezen we nog dat deze drie lenen belast waren met 12 pond groten jaarlijkse rente ten voordele van jonkvrouw Maria Billez, echtgenote van Casin Graindors. En dat ook nog tegelijkertijd voor 120 pond niet-leengoederen werden verkocht aan Jan van Halewijn.²⁷

Jan van Halewijn overleed op 18 april 1482 en werd begraven in het koor van de kerk van Boezinge (zie hoger voor zijn grafscript).

7. 6 mei 1482 – 18 december 1482 (baljuwrekening ARA, RK, 14612, f° 74): leenverhef door **Colaard van Halewijn**, ridder, heer van Boezinge n.a.v. het overlijden van zijn vader **Jan van Halewijn**, ridder, van drie leengoederen, genaamd het land van Boezinge. (Op hetzelfde ogenblik verheft hij nog drie andere leengoederen gelegen in Langemark, geërfd van zijn vader):

Receu de mess(ir)e Colart de Halewin ch(eva)l(ie)r s(eigneur) de Boesinghe a cause de trois reliefz lui succedez par le trespas de mess(ir)e Jehan de Halewin son pere a cause de sa terre de Boesinghe qui s'extend en trois fiezf ch(ac) un de X Lb p(ar)isis pour ce ycy XXX lb p(ar)isis

Colaard van Halewijn diende van zijn totale leenbezit in de kasselrij leper op 16 oktober 1514 een denombrement in dat overgeschreven werd in een leenregister van de Zaal van leper.²⁸ Zijn leenbezit in de leperse kasselrij omvatte:

- A) 1) Een leen zijnde het hof van Boezinge, groot 185 gemeten, 2) 16-0-0 (= 16 gemeten, 0 lijnen, 0 roeden) te St.-Jan, 3) 7-0-2 te Boezinge, 4) 5-2-17 te Boezinge, 5) 3-0-40 te Boezinge, 6) 5-0-0 te Boezinge, 7) 2-0-0 te Boezinge, 8) 1,5-0-0 te Boezinge, 9) 1-0-0 te Boezinge, 10) 0-0-70 genaamd *den Meulener* te Boezinge;
- B) De hoge en middele justitie op de voornoemde landen en de heerlijkheid Boezinge;
- C) Een leen zijnde 10 pond groten erfelijke rente jaarlijks bezet op de voornoemde heerlijkheid;
- D) Een hofstede in St.-Jan groot 44 gemeten;
- E) Een hofstede met 100 gemeten land genoemd het Goed ter Craybeke in Langemark;
- F) Een leen zijnde 40 pond parisis erfelijke renten bezet op het leen te Langemark;
- G) Een leen van 4 gemeten te Langemark;
- H) Een leen zijnde 10 pond parisis jaarlijks gespleten uit het leen ter Craybeke in Langemark.

Colaard (Niklaas) was mogelijk baljuw van Deinze, Petegem, Astene en Drogen: drie rekeningen van dit baljuwschap zijn bewaard: van St.-Jan (24 juni) 1478 tot 16 april 1482 (vermeld als schildknaap).²⁹ Hij was baljuw van de stad leper, waarvan volgende rekeningen bewaard zijn: één van 27 december 1484 tot 26 april 1485 (vermeld als

²⁷ RAB, Fonds de Thibault de Boesinghe, nr. 267.

²⁸ RAB, Fonds de Thibault de Boesinghe, nr. 268.

²⁹ ARA, RK, nr. 13904.

ridder, heer van Boezinge, raadsheer en kamerheer) en vijf van 23 augustus 1523 tot 27 december 1528.³⁰ Van 11 oktober 1485 tot 1 september 1486 was hij baljuw van Oostieperambacht.³¹ Hij huwde ca. 1490 met Joanna van Stavele, geboren op 22 juni 1459 en overleden op 29 december 1509. Colaard overleed op 13 of 23 december 1528. Zij werden begraven in het koor van de kerk van Boezinge onder een verheven tombe met grafschrift genoteerd als volgt door Cornelis Gailliard: *In de voorseide choir licht mer Coolaert van Halewijn, ruddere, fs Jans, heere van Boesinghen, ende van der Rousselrie, raed ende caemerlinck des Rooms keijzers Carolus de V-en, ende zijnen hoochbailliu van Ypre ende Yperambacht, obiit 1528, den 13 decembris. ende vrou Joanne van Stavele, fa mer Jans, heere van Yseghem ende van Emelghem, obiit 1509, den 29 decembre.*³²

8. 15 mei 1528 – 15 mei 1529 (baljuwrekening ARA, RK 14613, f° 26): leenverhef door **Jacob van Halewijn**, heer van Boezinge n.a.v. het overlijden van zijn vader **Colaard van Halewijn**, ridder, voor 1) 185 gemeten land genaamd het hof en heerlijkheid van Boezinge 2) de hoge en lage justitie van voornoemde plaats met confiscatierecht [van vreemdelingen en bastaard-goed] 3) 120 pond parisise eeuwigdurende rente jaarlijks bezet op de voornoemde heerlijkheid van Boezinge. (Op hetzelfde ogenblik verhief hij nog een leengoed in St.-Jan en drie andere leengoederen gelegen in Langemark geërfd van zijn vader):

De Jacques van Halewijn s(eigneu)r de Boezynghes pour le relief d'ung fief a luy succede par le trespas de feu mess(i)re Colaerd de Halewijn son pere, appelle ycelluy fief la court et seigneurie de Boezynghes contenant IIIXX cinq mesures et au relief de X Lb p(arisis) [let wel dat hier een schrijffout gemaakt wordt, nl. 85 i.p.v. 185 gemeten ...]

Aud(it) Jacques pour le relief d'ung aultre fief a luy succede comme dessus et est led(it) fief la haulte et basse justice dud(it) lieu avecq q(on)fiscation de biens X Lb p(arisis).

Jacob van Halewijn was baljuw van de stad Ieper. Drie rekeningen van zijn baljuwschap zijn bewaard, van 27 juni 1533 tot 27 juni 1536 (vermeld als schildknaap, heer van Boezinge en raadsheer van de keizer).³³ Hij overleed op 21 april 1537, zijn echtgenote Anna van Ognies overleed op 7 juni 1543. Zij werden begraven in het koor van de kerk van Boezinge met grafschrift genoteerd als volgt door Cornelis Gailliard: *In de voorseide choir licht mer Jacob van Halewijn, ruddere, fs mer Coolaert, heere van Boesinghen, Rousselrie ende van Hove, raed ende camerlinck des Rooms keijzers Karolus den V-en, opperbailliu van Iperre ende Iperambacht ende vicaris van de opperjoegherie van Vlaenderen, obiit 1537, den 21 april; ende mevrou Anna, fa mijns heeren van Ognies, obiit 1543, op den 7 junii. Hij voegt er nog aan toe: Haer moeder was van de Ghistelles; licht in een steenen tombe t'Oostvleteren.*³⁴

³⁰ ARA, RK, nrs. 14550 en 14552.

³¹ ARA, RK, nr. 14648.

³² Zie: J. VAN ACKER, 'De familie van Stavele (1298-1603) in de kasselrijen van Veurne en Kortrijk', in: *Handelingen van de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk*, Nieuwe reeks, LIV, Kortrijk, 1988, p. 116. Het grafschrift genoteerd door Gailliard leest men in [J.] B^N BETHUNE, *Epitaphes ...*, 1897-1900, op. cit., p. 228. Daar staat in de tekst wel degelijk *van der Rousselrie*, maar de uitgevers citeren nog een ander handschrift waar *Rousselaer* staat en waaraan zij blijkbaar meer geloof hechtten, geheel ten onrechte dus. *Rousselaer* werd helaas ook overgenomen in de studie van VAN ACKER.

³³ ARA, RK, nr. 14553.

³⁴ [J.] B^N BETHUNE, *Epitaphes ...*, 1897-1900, op. cit., p. 228.

9. 15 januari 1537 (ns) – 15 mei 1538 (baljuwrekening ARA, RK 14613, f° 151-151v): leenverhef door de procureur Jacob Quaetjonck van de voogden van **Colaard van Halewijn**, heer van Boezinge, n.a.v. het overlijden van zijn vader **Jacob van Halewijn**, heer van Boezinge, voor 1) de heerlijkheid van Boezinge 2) de hoge justitie van genoemde heerlijkheid 3) 10 pond groten jaarlijkse rente op de voorgaande twee lenen. (Op hetzelfde ogenblik wordt nog voor hem een leengoed in St.-Jan en vier andere leengoederen gelegen in Langemark verheven, allen geërfd van zijn vader):

De Jacques Quatjonck procureur des tuteurs de Coolaert de Halewyn seigneur de Boesinghes et de huyt fiefz a luy succede par le trespas de feu Jacques de Halewyn s(eigneu)r de Boesinghe son perre, dont le premier est la s(eigneu)rie de Boesinghes, le secondt la haulte justice de lad(ite) s(eigneu)rie, te tiers est une rente de X Lb gros par an assigne sur led(i)t deux fiefz, le quatereme LX IIIJ mesures de terre gisant en la paroiche de Sint Jehan, le cingieme cent mesures de terre gisant en la paroiche de Langhemarc no(m)mme la chense de Craybeke, le Vje est une rente de XL Lb p(arisis) par an assigne sur led(i)t chence de Craybeke estant led(i)t six fiefz au plain relief et de VIJe contenant quatre mesures de terre gisant en lad(i)te paroiche de Langhemarc est au relief de la meilleure despouille montant a VIII Lb p(arisis) et le VIIJe unne rente de XL s(ols) p(arisis) par an assigne sur led(i)t chence de Craybeke estant aussi a la meilleure despouille de XL s(sols) p(arisis), receu en tout LXX Lb p(arisis).

Colaard van Halewijn was baljuw van de stad Ieper. Één rekening van zijn baljuwschap is bewaard, van 17 mei 1545 tot 3 januari 1546 (vermeld als heer van Boezinge en raadsheer).³⁵ Hij huwde met Johanna van Moorbeke, gezegd van St.-Omaars, dochter van de heer van Dranouter, maar hij overleed reeds drie maanden later op 3 januari 1546 (ns). Hij werd begraven in het koor van de kerk van Boezinge met grafschrift genoteerd als volgt door Cornelis Gailliard: *In de voorseide choir licht mer Coolaert van Halewijn, fs mer Jacobs, ruddere, heere van Bousinghen, Rousselrie ende Hove, raed ende camerlinck des Rooms keijzers Karel den V-en ende zijnen opperbailliu van Yper ende Yperambacht, obiit 1545 den 3 januarii. Gailliard voegt er nog bij: Hij hadde ghetraut vrou Johanna van Morbeke gheseit Saint-Omer, f° mijnsheeren van Dreijnoultre. Zij en waeren boven de drij maenden ghehuwet. Starf zonder generatie ende zijn heerlicheden quaemen op zijn outste zusters, Gheleijne, die ghetrauw hadde mijnheere Maximiliaen van Wittem, ruddere, heere van Bersele ende baron van Botersem in Brabant.*³⁶

10. 15 mei 1545 – 15 mei 1547 (baljuwrekening ARA, RK 14613, f° 178r-179r): leenverhef door **Gillette (Gilline) van Halewijn** n.a.v. het overlijden van haar broer **Niklaas van Halewijn** (Colaard is een andere vorm van Niklaas), ridder, heer van Boezinge, voor 1) 185 gemeten land genaamd het hof en de heerlijkheid van Boezinge 2) de hoge en middele justitie van genoemde heerlijkheid van Boezinge met confiscatierecht [van vreemdelingen en bastaardgoed] 3) 10 pond groten jaarlijks bezet op de twee voorgaande leengoederen. (Op

³⁵ ARA, RK, nr. 14553.

³⁶ [J.] B^N BETHUNE, *Epitaphes ...*, 1897-1900, op. cit., p. 229.

hetzelfde ogenblik verheft zij nog vier andere leengoederen gelegen in Langemark en één St.-Jan, geërfd van haar broer³⁷):

Dudit Alexander Sproncholf co(m)m(e) procur(eur) de ladite damoiselle Gillette de Halewin po(ur) le relief d'un autre fief nomme la court et seigneurie de Boesinghe, contenant cent IIIXX cinq mesures, parmy bois, eauwe et t(er)re a labeur, a elle succede par le trespas dudit s(eigneu)r de Boesinghe son fre(re) [Nicolas, zie voetnoot hoger] estant a plain relief, receu X Lb p.

Dudit Alexander Sproncholf au nom de ladite damoiselle pour le relief d'un autre fief a elle succede par le trespas dudit s(eigneu)r de Boesinghe son fre(re) et est la haulte justice et moyenne avecq confiscation et apperten(ants) de la s(eigneu)rie de Boesinghes estant aussy a plain relief, receu X Lb p.

Dud(it) Alexander Sproncholf comme procur(eur) de lad(ict)e damoiselle pour le relief d'un autre fief a elle succede par le trespas dudit s(eigneu)r de Boesinghe son fre(re) et est une rente de dix livres de gros par an ypotique sur lesd(its) deux fiefz et seignouries de Boesinghes estant aussy a plain relief, receu X Lb p.

Zij huwde met Maximiliaan van Wittem, heer van Beersel en baron van Boutersem in Brabant. Gezien haar broer zonder nakomelingen overleed erfde zij als oudste zuster zijn heerlijkheden. (zie hoger)

11. 15 mei 1554 – 15 mei 1556 (baljuwrekening ARA, RK 14615, f° 68): leenverhef door **Jan van Wythem gezegd Bersele**, heer, enige zoon van wijlen de heer van Bersele (Beersel) n.a.v. het overlijden van zijn moeder, vrouwe **Gilline van Halewijn**, voor 1) 185,5 gemeten land genaamd het hof en de heerlijkheid van Boezinge 2) de hoge en middele justitie van genoemde heerlijkheid. (Op hetzelfde ogenblik verheft hij nog vier andere leengoederen gelegen in Langemark en één in St.-Jan, geërfd van zijn moeder):

De m(ait)re Michiel Heneman co(mm)e procureur et ou no(m) de seign(eu)r Jehan de Wythem dict Bersele filz unique de feu le seigneur de Bersele pour le relief d'ung fief et s(eigneu)rye fonsier appelle la court de Boesinghe contenant cent quatre vingtz cinq mesures et demye, a luy succede p(ar) le

³⁷ Deze posten worden als eerste vermeld:

De Alexander Sproncholf co(m)m(e) procur(eur) de damoiselle Gillette de Halewin pour le relief d'un fief a elle succede par le trespas de mess(ir)e Nicolas de Halewin s(eigneu)r de Boesinghes son fre(re) gisant en la p(a)roiche de Langhemarck nomme Crayebeke estant a plain relief receu X Lb.

Dudit Alexander Sproncholf comme procur(eur) de ladicte damoiselle Gillette de Halewin po(ur) le relief d'un autre fief a elle succede par le trespas dudit mess(ir)e Nicolas de Halewin ch(eva)(l)(ie)r s(eigneu)r de Boesinghe son fre(re) et est une rente de quarante livres par(isis) par an ypotique sur led(it) fief de Crayebeke aussy a plain relief, receu X Lb.

Dudit Alexander comme procur(eur) de ladicte damois(elle) pour le relief d'un autre fief a elle succede par le trespas dudit s(eigneu)r de Boesinghes son fre(re) estant une rente de XL s. par(isis) par an aussy ypotique sur ledit fief de Crayebeke au relief de la meilleure despouille, receu XL s.

Dudit Alexander comme procur(eur) de ladicte damois(elle) pour le relief d'un autre fief a elle succede par le trespas dudit s(eigneu)r de Boesinghe son fre(re) contenant en grande(u)r quatre mesures gisant en ladicte paroiche de Langhemarck au relief de la meilleure despouille, receu VIIJ Lb p.

Dudit Alexander Sproncholf co(m)m(e) procur(eur) de lad(ict)e damoiselle pour le relief d'un autre fief a elle succede par le trespas de mondit s(eigneu)r de Boesinghes son frere tenu de la Salle d'Ypres gisant en la paroiche de St Jehan conten(ant) LXIIII mesure de t(er)re estant a plain relief, receu X Lb p

trespas de madame Gieline de Halewyn sa mere aussy tenu de lad(ite) salle d'Ypre a la charge de plain relief samblables X Lb.

[marginale nota] *Par les lettres de denombrement mises avecq les aultres cy dessus cy rend(us), mais pour ce q(ue) icelluy rapport s'est aussy pour ung aultre second fief app(ar)ten(ant) aud(it) s(eigneur)r de Boezinghe consistent en une rente heritable de dix livres de gros p(ar) an assise et hypotequee sur led(it) fief fonssier de Boezinghe et sur le fief mentione en l'article euss(en)t estant soumis aux mesmes s(er)VICES, droitz de Xe et de relief co(m)me iceulx deux principaulx fief dont n'est icy rend(u)s aucun relief.*

A luy au no(m) que dess(us) pour le relief d'ung aultre fief qui est la haulte et moyenne justice s'extendant aux limites de l'avant dicte court et seigneurye fonssiere était aussy tenu a plain relief p(ar)eille so(m)me X Lb.

Ung relief pour le fief de lad(ite) rente portant dicelluy en la qualite que desys a raison d'ung aultre fief conten(ant) soixante quatre mesures de terre en la p(ar)oisse de St. Jehn lez Ypre aussy pour ung plain relief samblable somme de X Lb

Dud(it) m(ait)re Michiel au nom aue dessus pour semblable plain relief d'ung aultre fief de cent mesures gisant en la p(ar)oisse de Langhemarcq no(m)me Craybeke X Lb p(ar)isis, d'ung aultre second fief quy est une rente de quarante livres par(isis) p(ar) an assignee sur le p(re)cedent fief de Craibeke aussy tenu a plain relief samblables dix livres, d'ung tiers fief de quarante solz par(isis) de rente p(ar) an tenu au relief de meilleure despouille p(ar) estimation pour ceste sois XL s(ols) p(ar)isis et du relief d'ung aultre quatriesme fief contenant quatre mesure de bois gisant en la p(ar)oisse de Langhemarcq aussy tenu au relief de la meilleure despouille p(ar) semblable estima(cion) huyc livres par(iss) qui faict ensamble pour les reliefz desdictz quatre fiefz tous compris en ung rapport la somme de XXX Lb

[marginale nota] *Par ung denobrem(en)t suvant pour ces quatre fiefz et mis avecq ung les precedens cy rend(us). Mais pour ce qu'il n'app(er)t de la priserne et valeur de la meilleure despouille des deux derniers*

In 1555 diende Jan van Wittem *geseyt van Berssele* (Beersel) (via zijn procureur Michiel Heyneman, aangesteld op 12 juli 1555) bij de baljuw van de Zaal van Ieper (Jan van Lichtervelde heer van Beaurewaert) voor de erfenis van zijn moeder Gillijne van Halewijn een denombrement erover in.³⁸ Gillijne van Halewijn overleed dus voor 12 juli 1555.

Rousselrie is niet Roeselare

Dat *Rousselrie* niet *Roeselare* kan zijn blijkt nu uit de volgende vaststellingen:

- In het denombrement dat Jan van Wittem in 1555 indiende voor zijn feodale erfenis na het overlijden van zijn moeder Gillijne van Halewijn werd zij daarin genoemd: *vrouwe van Boesinghe, Rotselrie, Hamps etc...*³⁹

³⁸ RAB, Fonds de Thibault de Boesinghe, nr. 270 met kopie in nr. 271.

³⁹ RAB, Fonds de Thibault de Boesinghe, idem als hiervoor.

Op dat ogenblik was het burggraafschap van Roeselare al circa 1530 door Barbara van Halewijn verkocht aan Jacques van Margay, die overleed in 1550 en wiens nicht Jehanne le Flameng, weduwe van Jan Hulland de nieuwe burggravin werd. Zij overleed in 1558.⁴⁰

- Toen op 5 juni 1613 de heerlijkheid Boezinge verkocht werd aan Adolf de Trompes (baljuw van de Zaal en kasselrij Ieper) door Claude François de Cusance, baron van Beauvoir, etc... (x Ernestine van Witterm) werden de verkopers nog steeds genoemd ... *Seigneur de Boesynghes, de le Hove, Rosselier etc...*⁴¹ Ook in andere akten van hetzelfde jaar heeft men het over: *seigneur de Boesynghes, de le Hove, Rotselrie etc*^a ... *leurdicts seigneuries de Boesynges, delhove, la Rotselrie et Ghistelhove lez Bergues St.-Winnocq ... la Rotselrie ...*⁴²

Op dat ogenblik was het burggraafschap van Roeselare in bezit van Adriaan van Montoye, die het gekocht had van Charles Hulland na een verkoopsprocedure gestart in 1598. Adriaan van Montoye bleef nog zeker eigenaar tot in 1617-18 toen een vertegenwoordiger nog in zijn naam de Roeselaarse stadsrekening aftekende.⁴³

Rousselrie en Boezinge hadden in 1555 en 1613 dezelfde eigenaars, geheel verschillend van de eigenaars van het burggraafschap van Roeselare. Dit bewijst dus dat de heerlijkheid Rousselrie helemaal niet het burggraafschap van Roeselare is.

Waar is de heerlijkheid *Rousselrie* dan wel te situeren?

Rousselrie schijnt in elk geval niet in de kasselrij Ieper of in de aangrenzende kasselrijen gelegen te zijn want het omvangrijke repertorium van namen van lenen en heerlijkheden in A. MERGHELYNCKS *Vade-mecum* vermeldt het niet.⁴⁴

Men kan wel veronderstellen dat het een kleinere heerlijkheid was die Jan van Halewijn uit het omvangrijke feodale bezit van zijn ouders (Jan I van Halewijn, heer van Halewijn, Lauwe en Rollegem en Jacoba van Gistel, vrouwe van Lauwe), als een jongere zoon had gekregen. Zijn vader overleed in 1441, zijn moeder in 1451 (ns), dus als het uit de erfenis van zijn ouders kwam moet hij Rousselrie al in 1441 of ten laatste in 1451 in bezit gehad hebben. Het burggraafschap van Roeselare was tot 31 oktober 1459 nog steeds in bezit van Cornelis van den Eeckhoutte.

In eerste instantie vonden we een leengoed met een gelijkende naam *La Rousserie* te Marcq-en-Baroeul,⁴⁵ dit is op ongeveer 14 km. ten zuiden van Halluin in Noord-Frankrijk, maar geheel bevredigend leek dit toch niet.

⁴⁰ G. HOORNAERT, 'De burggraven te Roeselare', 2003, art. cit., pp. 35-39.

⁴¹ RAB, Fonds de Thibault de Boesinghe, nr. 272.

⁴² RAB, Fonds de Thibault de Boesinghe, nr. 272 en 273.

⁴³ G. HOORNAERT, 'De burggraven te Roeselare', 2003, art. cit., pp. 41-42.

⁴⁴ A. MERGHELYNCK, *Cabinet des titres de généalogie et d'histoire de la West-Flandre et des régions limitrophes. Vade-mecum pratique et utile de connaissance historique et indicateur nobiliaire et patricien de ces contrées ...* Doornik, Vasseur-Delmée, 1896-97 en anastatische herdruk Torhout, Flandria Nostra, 1986, pp. 210-601-625. Dit behandelt vooral de kasselrijen Ieper en Veurne en in mindere mate de aangrenzende kasselrijen St.-Winnoksbergen, Kassel en Belle, Waasten, Kortrijk en Brugge.

⁴⁵ TH. LEURIDAN, *Statistique féodale du Nord. IV. Le Ferrain*, in: *Bulletin de la commission Historique du département du Nord*, XVII (1886), p. 213.

Iets dicht bij Halluin vonden we evenwel ook *La Roussellerie*, vermeld door du Flou als 'een hofstede, oud leengoed' in Herseaux (Herzeeuw, thans deelgemeente van Moeskroen, prov. Henegouwen) op een 10 tal km. zuidoost van Halluin,⁴⁶ Herseaux is ook dicht bij Rollegem (5 km.), waar Jan I van Halewijn, heer van Halewijn ook heer van was.

En inderdaad zijn er nog diverse denombrementen en recepisses (ontvangstbewijzen) van deze heerlijkheid bewaard voor de jaren 1392, 1459, 1482 en 1499.⁴⁷ Zij tonen aan dat la Roussellerie in elk van deze jaren in handen was van de familie van Halewijn en een leen was dat rechtstreeks afhing van de heerlijkheid van Warcoing. De heerlijkheid strekte zich uit over 30 bunders en de heer had het recht om een baljuw en zeven schepenen aan te stellen. Van de heerlijkheid hingen zeven achterlenen af (van elk ongeveer een kwart van een bunder).

10 oktober 1392: denombrement van de heerlijkheid la Roussellerie ingediend door de heer van Halewijn⁴⁸:

C'est li rappors que jou, sires de Halwin, chevalier, fais à monseigneur Colart de Fosseus de mon fief de le Roussellerie et des appendances et appartenance gisans en le parroche de Hersiaux que je tieng de mondit sengneur de se court de Warquoin. C'est assavoir mon lieu manable de le Roussellerie, le mote, yawes, bos, pastures et terre ahanable, les pres Herlois par un manager dedens, contenans tout trante bonniers de hiretage ou environ ...

10 mei 1459: denombrement van de heerlijkheid la Roussellerie ingediend door Jan van Halewijn⁴⁹ :

C'est le rapport, grandeur et denombrement que je, Jehan de Hallewin, escuyer, fay à hault et noble Bernard de Paillart, escuyer, seigneur de Sancquessez et de Warcoing, de mon fief de le Roussellerie des appendances et appartenance gisant en le ville et parosce de Hersiaux que je tiench et adveue à tenir de mondit seigneur de sa court et seigneurie dudit Warcoing qui se comprennent en partyes qui sensuivent : assavoir mon lieu manable de le Roussellerie, le motte, iawes, gardins, bos, pastures et terres ahanables ...

10 juli 1459: recepisse (ontvangstbewijs) van Jehan Pruvost, baljuw van Bernard Paillart van het denombrement ingediend door Jan van Halewijn⁵⁰:

A tous cheulx qui ces presentes lettres verront ou oïront, je, Jehan Pruvost, presentement bailli de hault noble Bernard de Paillar, escuier, seigneur de Sancquesis et de Warcoing, ... Sachent tous que je connois avoir eu et receu certain rapport de Jehan de Halewin; escuier, d'un fief tenue de mondit sei-

⁴⁶ K. DU FLOU, *Woordenboek der toponymie van Westelijk Vlaanderen, Vlaamsch Artesië, het Land van den Hoek, de graafschappen Guines en Boulogne en een gedeelte van het graafschap Ponthieu*, Brugge, 1914-1938, 17 boekdelen, dl. 13, p. 928, met verwijzing: anno 1290: Invent. Courtr I, 82.

⁴⁷ C. DEPAUW, 'Les seigneurs de le Val et de la Roussellerie à Mouscron et à Herseaux au XVe s.' in: *Mémoires de la Société d'Histoire de Mouscron et de la région*, t. VIII (1986), pp. 15-40.

⁴⁸ R.A. Doornik, Archives Locales, C. 1519 (origineel op perkament met zegel van rode was, van de heer van Halewijn).

⁴⁹ R.A. Doornik, Archives Locales, P. 987 (origineel op perkament, zegel verdwenen).

⁵⁰ R.A. Doornik, Archives Locales, C. 1546 (origineel op perkament met zegel van zwarte was).

gneur à cause de sa justice de Warquoing dont la teneur sensuit – [hierna volgt de tekst van het hiervoor vermelde denombrement] -

Juni 1482: denombrement van de heerlijkheid van la Roussellerie ingediend door Colaard van Halewijn⁵¹ :

C'est le rapport et denombrement que je, Collart de Halluwin, chevalier, filz de deffunct monseigneur Jehan de Halluwin, que Dieu pardoint, fay et baille à noble homme Hustasse Savary, chevalier, seigneur de Warcoing, de mon fief, justice et signourie que on dist et nomme le fief de le Roussellerie que je tiengz de mondit seigneur de sa court et signourie de Warcoing, iceluy mondit fief enclavé gissant en la paroische de Herseaus ...

24 november 1499: recepisse (ontvangstbewijs) van Gavain Quierret van een denombrement ingediend door Colaard van Halewijn⁵²:

Sachent tout cheulx qui sont et quy advenir sont que je, Gavain Quierret, chevalier, seigneur de Warcoing ... confesse avoir recheu le raport et denombrement de Collart de Halluin, chevalier, seigneur de Bousingues, de ung fief qu'il tient de moy à cauze de ma terre et seignourie de Warcoing, nommé le fief de le Roussellerie, dont la declaration sensieult. C'est le rapport, grandeur et denombrement que je, Collart de Halwin, chevalier, seigneur de Boesingues, filz de messire Jehan de Halwin, cuy Dieu pardoint, fay et baille à noble homme et trehonoré seigneur monseigneur Gavain Quierret, chevalier, seigneur de Warcoing, ... de mon fief, justiche et seignourie que l'on dist et nomme le fief de le Roussellerie ... enclavé et gisant en la paroisse de Hersialux, et es parties d'environ ...

Men merkt dat in 1392 het nog wel de *heer van Halewijn* was die la Roussellerie bezat, maar dat in 1459 de Jan van Halewijn, heer van la Roussellerie, niet expliciet als heer van Halewijn vermeld wordt wat bevestigt dat het om een jongere broer (of al verdere verwant) van de toenmalige heer van Halewijn ging. In juni 1482 is het Colaard van Halewijn, zoon van de overleden Jan van Halewijn die er een denombrement voor indient. Colaard wordt hier niet expliciet heer van Boezinge genoemd, maar in de baljuwrekening van de Zaal van Ieper van mei-december 1482 wordt hij wel degelijk als heer van Boezinge vermeld. En in een ontvangstbewijs van 1499 voor la Rousellerie wordt Colaard, zoon van Jan ook expliciet ridder en heer van Boezinge genoemd. Deze Colaard van Halewijn leefde nog tot 1528 (zie de baljuwrekening van de Zaal van Ieper van 1528-29 toen diens zoon Jacob van Halewijn leenverhef deed voor Boezinge). Minstens van 1392 en tot ca. 1555 (Gilline van Halewijn) zijn dus leden van familie van Halewijn heer van la Roussellerie geweest.

Herseaux vormde één enkele parochie, maar het grondgebied lag voor de drie vierden in de kasselrij Kortrijk en het overige deel viel onder het baljuwschap van het Doornikse. Elk deel had zijn eigen schepenbank. Het deel in Vlaanderen behoorde eerst toe aan de Kortrijkse kasteelheren, vanaf 1405 aan de familie de la Barre, heren van Moeskroen en vanaf 1481 aan de familie Baronage. De heren van Doorniks Herseaux zijn veel minder goed gekend, maar in de 13de eeuw waren het leden van de familie ... *de la Roussellerie*. Tussen de vredes van Arras (1435) en Madrid (1526) was Doorniks-Hersaux, zoals het hele Doornikse toen, een

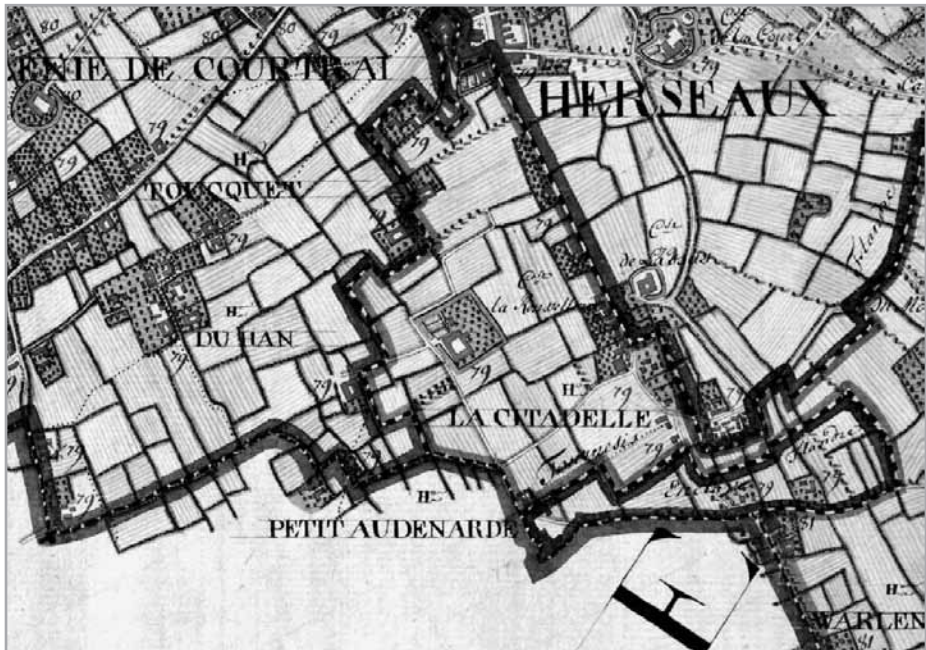
⁵¹ R.A. Doornik, Archives Locales, C. 1649 (origineel op perkament met bijna volledig vernield zegel).

⁵² R.A. Doornik, Archives Locales, P. 987 (origineel op perkament, zegel verdwenen).

deel van Frankrijk.⁵³ Het archief van Doornik ging verloren in W.O. II, zodat thans hierover nog weinig extra te vinden is.⁵⁴

Maar de hofstede *La Roussellerie* is nog te zien op de kaart van Ferraris van 1777 (zie het detail hieronder uit het kaartblad 'Pecq'). Bovenaan is de dorpskern van Herseaux. Ten zuiden hiervan en op slechts enkele honderden meter van de grens met Frankrijk (het niet ingetekende kaartgedeelte) vindt men *La Roussellerie* (hier fout gespeld als *Ronsellerie*), gelegen in een van de enclaves van het baljuwschap van Doornik, rondom omringd door de kasselrij Kortrijk.

In 1870 waren er van de hofstede nog slechts ruïnes over, omgeven door moerassige wallen. Na W.O. I werden de wallen geleidelijk gedempt en na W.O. II werd het terrein een afvalstort van de gemeente. Thans is het landbouwgrond en alleen de omtrekken van de funderingen van de muren zijn nog te zien vanuit de lucht. De naam *La Roussellerie* leeft nog voort als een straatnaam (*Rue de la Roussellerie*) in Moeskroen-Herseaux en werd ook overgenomen door een biologische landbouwuitbating in deze straat.⁵⁵

Ferrariskaart, 1777: de grote hofstede met boomgaard

⁵³ J.-M. DUVOISQUEL, 'Herseaux', in: *Gemeenten van België*, Brussel: Gemeentekrediet, 1981, dl. 3, pp. 2076-2077.

⁵⁴ In A.-M. COULON, *Histoire d'Herseaux d'après les documents authentiques*, Kortrijk, 1904 verscheen er niets over *la Roussellerie*, terwijl in J. DEROUBAIX, *Histoire d'Herseaux*, Brussel, 1967 er enkel voor het jaar 1290 een *Wautier de Rossellerie* vermeld werd, maar verder niets over de bezitters in de 15de eeuw.

⁵⁵ Zie: http://quartierballons.canalblog.com/archives/6___la_roussellerie/index.html.

pal in het midden is de: C(en)se la Roussellerie